

SEÇİM SONUÇLARI ÜZERİNDEN SİYASAL KÜLTÜR OKUMASI MÜMKÜN MÜ? KARŐILAŐTIRMALI BİR ÇALIŞMA

***

IS IT POSSIBLE TO READ POLITICAL CULTURE OVER ELECTION RESULTS? A COMPARATIVE STUDY

Dr. Öğr. Üyesi İsmail DURSUNOĞLU

Bayburt Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü
idursunoglu@bayburt.edu.tr
ORCID: 0000-0002-9831-1119

Öz

Siyasal kültür, bireyin veya toplumun, siyasal düşünce ve davranışlarını belirleyen siyasal yapı, gelenek ve eğilimler toplamıdır. En basit ifadeyle kültürün siyasal yönüdür. Siyasal kültürün oluşmasında bireylerin, siyasal sistem karşısındaki inanç, tutum ve faaliyetlerinin rolü bulunmaktadır. Siyasal kültür, farklı yöntem ve çalışmalarla açıklanabilir bir kavramdır. Bu çalışmaların başında bir bölge üzerinde, alan araştırması yapılarak sonuçların değerlendirilmesi gelmektedir. Ancak bu çalışmada, siyasal kültürün bir sonucu olarak kabul edilen seçim sonuçları üzerinden siyasal kültür analizi yapılmaktadır. Çalışma, 1991-2015 yılları arasındaki genel seçim sonuçlarını, Yozgat-Bayburt örneği üzerinden karşılaştırma yaparak ortaya koymaktadır. Çalışmanın amacı, siyasal kültürün nihai sonucu olarak değerlendirilen seçim sonuçları üzerinden o ilin siyasal kültürünü anlamlandırmaktır. Seçim sonuçlarının değerlendirilmesi şeklinde bir yöntem belirlenen çalışmada, sonuçtan sebebe doğru bir yaklaşım ön plana çıkarılmıştır. Kısacası siyasal kültürün sonucu olarak seçmen tercihleri, başlı başına çalışmanın merkezine alınmış ve tımdengelim biçiminde sonuçlar üzerinden siyasal kültür çıkarımı yapılmıştır. "İki ilin siyasal kültürü de muhafazakar-milliyetçi temelde benzerdir" hipotezi, çalışma sonucunda doğrulanmış ve sonuç olarak iki ilin siyasal kültürüne yönelik benzerlik ve farklılıkları belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kültür, Siyasal Kültür, Seçim, Yozgat, Bayburt

Abstract

Political culture is the sum of the political structure, traditions and tendencies that determine the individual's or society's political thought and behavior. In its simplest terms, the culture is the political direction. In the formation of political cultures are the role of individuals, their beliefs, attitudes and actions in relation to the political system. Each region's political culture emerges as a factor that determines voter preferences and therefore election results. Political culture is a concept that can be explained by different methods and studies. At the beginning of these studies, must to survey is carried out on an area to evaluate the results. However, in this study, it is carried out political culture analysis on the results of elections which are accepted as a result of political culture. The results of the general elections between 1991 and 2015 are presented in the study by being make a comparison with the example of Yozgat-Bayburt. The aim of the study is to make sense of the political culture of the province through the election results evaluated as the final result of political culture. In the study, which is a method of evaluating the election results, an approach towards the cause has been highlighted. Briefly, as a result of the political culture, the voter preferences were taken to the center of the study and the political culture was deduced from the deductive results. The hypothesis that "the political culture of the two provinces is similar on a conservative-nationalist basis" accepted as a result of the study and as a result determined the similarities and differences for the political culture of the two provinces.

Keywords: Culture, Political Culture, Election, Yozgat, Bayburt

1. GİRİŞ

Siyasal kültür, siyaset bilimi çalışmalarında fazlaca yer verilen bir kavramdır. Bu kavram, 1940'lı yıllardan beri bu alanda bir açıklama yöntemi olarak kullanılmaktadır. Hızla değişen ve bu nedenle toplumsal ve siyasal yapının paralel şekilde yeniden biçimlendiği dünyada, siyasal kültür bu dönüşümün anahtar kavramlarından biri haline gelmiştir. Kavram olarak siyasal kültür, herhangi bir toplumun siyasal düzenini şekillendirmede rol oynayan inançlar, değerler ve tutumlar bütünüdür (Sitembölükbaşı, 1997:249-254). Siyasal kültür, bireylerin siyasete yönelik bakış açılarını, siyasal sistem karşındaki tutum ve davranışlarını ifade eden bir kavramdır. Herhangi bir siyasal sistem içinde birey ile siyasal sistem (kurum, değer, kişi) arasındaki ilişki o bölgedeki siyasal kültüre göre inşa edilmektedir. Siyasal sisteme bağlılık veya destek siyasal kültürün bir okuması olarak düşünülebilir. Bunun için de bireyin siyasal sisteme karşı sergilediği düşüncelerin en somut göstergesi olarak seçimler, siyasal kültürün bir yansıması olarak kabul edilebilir. Çalışmada, bu bakış açısıyla hareket edilerek seçim sonuçları üzerinden, iki farklı bölgenin siyasal kültür karşılaştırması yapılmaktadır. Ancak, bir şeyin kültür olabilmesi için uzunca bir süre varlığını koruması gerektiğinden bu karşılaştırma, 1991-2015 yılları arasında toplam sekiz seçim sonucu üzerinden yapılmıştır. Bu yönüyle, siyasal kültür açısından güven duyulacak bir çerçeveye ortaya koyma hedeflenmektedir.

Çalışma, ilk olarak kavramsal düzeyde siyasal kültür açıklaması ve ardından iki ilin genel seçim sonuçlarının karşılaştırılması şeklinde iki başlıktan oluşmaktadır. Çalışmanın temel sorusu "siyasal kültürün bir sonucu olan seçim sonuçları üzerinden siyasal kültür analizi yapılabilir mi?" şeklindedir. Bu soru, şu açıdan değerlendirilmelidir. Bir bölgenin hâkim siyasal kültürü, seçmen davranışlarının bir yansımasıdır. Ayrıca bu kültür seçmen tercihlerini de etkilemektedir. Birey, siyasal alana dair belirlediği tutum ve inançlar üzerinden -ki bu siyasal kültürdür- bir siyasi görüş, ideoloji veya bir başka eğilim oluşturmaktadır. Bu oluşumların somut adresi ise siyasal partiler ve seçimlerdir. Dolayısıyla bir bölgedeki seçim sonuçları aslında o yerdeki siyasal kültürün bir yansımasıdır. Bu anlayış temelinde hareket eden çalışma, seçim sonuçları üzerinden tündengelim bir yöntemle siyasal kültür okuması yapmayı hedeflemektedir. Çalışmada tercih edilen Bayburt ve Yozgat illeri ise farklı coğrafi bölgelerde olmasına rağmen ortak yönlerinin olduğu düşünüldüğünden araştırma kapsamına alınmıştır. Sonuç kısmında yer verilen iki ilin siyasal kültür açısından benzer ve farklı yönleri bu düşünceyi destekler niteliktedir.

Özetle çalışmanın yöntemi, seçim sonuçlarının karşılaştırılması; amacı bu karşılaştırma üzerinden illerin siyasal kültür değerlendirmelerinin yapılması; hipotezi "iki ilin siyasal kültürü de muhafazakar-milliyetçi temelde benzerdir" şeklindedir. Çalışma, seçim sonuçları üzerinden bir değerlendirme yaparak siyasal kültürün tespitinde yeni ve farklı bir yaklaşım sunmakta, dolayısıyla literatüre katkı sağlamaktadır.

2.SİYASAL KÜLTÜR

Kültür, tarihsel süreç içerisinde bireyler ve toplumlar tarafından ortaya konulan ve gelecek nesillere aktarılmayı başarmış gelenek, düşünce ve yaşam biçimleri toplamıdır. Kültür bir nevi insanoğlunun ortaya koyduğu maddi ve manevi değerler bütünüdür. Birey, kültürün hem yaratıcısı hem de taşıyıcısıdır. Bu çerçevede kültür, bireylerin belli bir konuda nasıl düşüneceklerini ve nasıl davranacaklarını belirlemektedir. Bu belirlemenin yansıdığı çeşitli toplumsal ilişkiler içinde kaçınılmaz bir sonuç olan yöneten ve yönetilen ilişkisi ortaya çıkmaktadır. Bu ilişki ve bu ilişkileri düzenleyen siyasi yapı ve kurumlar bireylerin ortaya çıkardığı kültür ekseninde biçimlenmektedir. Bu süreç yeni bir kavram olan siyasal kültür ile açıklanmaktadır (Özer, 1996:83). Öztekin'e göre (2007:215) bir toplumun yaşam biçimi olarak kabul edilen kültür, kendi içerisinde birçok değer taşımaktadır. Bu değerler arasında dil, inanç, yaşam biçimi, sanat, edebiyat, mimari vb unsurlar yer almaktadır. Bireylerin siyasal alanla ilgili de bir takım düşünce, değer ve semboller oluşturduğu görülmektedir. İşte siyasal kültür tam da bu noktada ortaya çıkmaktadır. Bireylerin ve toplumların siyasal sistemle ilgili düşünce, tutum ve eylemleri siyasal kültür olarak tanımlanmaktadır.

Siyaset bilimciler, tarih boyunca, tutum, değer ve inançların önemini vurgulamışlardır. Bu

kişiler ilgili değerleri, siyasal kültürün bir parçası olarak tanımlamışlardır. Örneğin Burke, gelenek ve görenekleri, Marks ideolojiyi ele alan çalışmalar yapmışlardır. Siyasal alandaki düşünürlerin hemen hepsi bir rejimin/sistemin inşa edilmesinde, sürdürülebilmesinde ve istikrar kazanmasında değerlerin ve inançların yani siyasal kültürün etkisi olduğunu belirtmişlerdir. Bütün bu süreçle beraber siyasal kültür kavramı ile ilgili en klasik eser Almond ve Verba'nın 1963 yılında kaleme aldıkları "*The Civic Culture*" olmuştur. Bu çalışmada, Amerika, İngiltere, Batı Almanya, İtalya ve Meksika gibi beş ülke üzerinde araştırma yapılmıştır (Çalışkan, 2016:24). Üç siyasal kültür tipolojisi ortaya koyan yazarlar bunları katılımcı kültür, tebaa kültürü ve cemaat kültürü şeklinde sıralamışlardır. Buna göre katılımcı kültür, daha demokratik niteliklere haiz, vatandaşların siyasete ilgi duyduğu, siyasal katılımı etkili ve arzu edilir bir olgu olarak gören siyasal kültürü ifade etmektedir. Tebaa kültürü ise, vatandaşların daha pasif olmalarını ve siyasal iktidarı etkileme konusunda isteksiz ve etkisiz pozisyonda yer almalarını belirtmektedir. Son olarak cemaat kültürü de, vatandaşlık duygusunun yok olduğu, bireylerin kendilerini bir ulusa mensup olarak değil yerel bir kurum veya gruba bağlı olarak tanımladıkları siyasal kültüre işaret etmektedir (Heywood, 2014: 264- 265).

Almond ve Verba'ya göre (1963, 13) siyasal kültür, "siyasal tutumların, duyguların, bilgi ve becerilerin toplum içinde belirli bir biçimde dağılımı, siyasal yönelimler, sisteme yönelik tutumlar" şeklinde tanımlanmaktadır. Siyasi kültürün bilme-algılama-inanma, duygusal ve değerlendirme boyutu şeklinde üç aşaması bulunmaktadır. Bunlardan ilki, bireyin yaşadığı toplumdaki siyasi kurumlar, bu kurumlarda rol oynayan kişiler, siyasal partiler ile ilgili içerikler ve bu partilerin tutumları hakkında bilgi düzeyini ifade etmektedir. Kısaca bilme-algılama-inanma boyutu bireylerin siyasal yapı ve sistem hakkında bilgi sahibi olmasıdır. Siyasal kültürün duygu boyutu ise bireyin siyasal sistem ve kurumlara karşı bir duygu geliştirmesidir. Bu duygu, olumlu veya olumsuz bir durum arz edebilir. Son olarak, bireyin siyasal gelişmeler ile ilgili önceden sahip olduğu bilgi ve duygulardan yola çıkarak bir yargıya ulaşması da siyasal kültürün değerlendirme boyutudur (Çam, 2011:200-201, Dursunoğlu, 2018: 14).

Siyasal kültür, bireylerin tarihsel siyasal eğilimleri sonucu oluşturdukları birikimler toplamıdır. Siyasal kültür ile ilgili yapılan çalışmalarda sübjektif eğilimler ve siyasal ilgi perspektifi ön plana çıkmaktadır. Sübjektif yönelimler, bireyin ve genel açıdan toplumun inanç, değer, algı ve tutumlarına odaklanmaktadır. Berger'e göre (1989), siyasal kültür yukarıda sıralanan unsurların toplamından başka bir şey değildir. Almond'ın çalışmalarında siyasal kültür toplum zemininde ele alınmış ayrıca siyasal kültürün demokratik kültür ile ilişkisi değerlendirilmiştir. Siyasal kültürün, toplumsal kültür ve siyasal sistem ile yakından ilişkisi aynı zamanda birbirinden bağımsız olmayan ve iç içe geçmiş, siyasal amaçlar, sosyo-kültürel değerler, ideolojik dil ve söylem gibi unsurları siyasal kültürün çatısı altına yerleştirmiştir (Gökbel ve Seggie, 2014:189-190).

Siyasal kültür, zaman içinde, toplumsal, ekonomik ve siyasal alanda gerçekleşen değişimlere göre biçimlenmektedir. Ayrıca siyasal kültürün içeriği de, toplumsal, ekonomik ve siyasal alanlarda yaşanan değişimleri tetiklemektedir. Bu nedenle siyasal kültürün incelenmesi, toplumsal değişmeyi, birey-siyasal sistem ilişkisini, politika belirleme ve uygulama sürecini anlamlandırmak için önemli bir yaklaşım olarak değerlendirilmektedir. (Turan, 2007:437 ve Erzen ve Yalın, 2011:50). Siyasal kültürün bir yansıması olarak kabul edilen seçmen eğilimleri ve nihai olarak seçim sonuçları üzerinden siyasal kültürün incelenmesi bu açıdan önemli bir yöntem olarak görülmektedir.

Her siyasal sistemde rejim, kurum ve bireylerin eylemlerine yön veren siyasal kültür, siyasal partiler ile yakın ilişki içindedir. Siyasal partilerin özelliklerinden biri olan ortak değer ve ideolojiler etrafında örgütlenme anlayışı siyasal kültürün bir boyutu olarak kabul edilebilir. Şöyle ki, siyasal kültür, siyasal sisteme karşı inanç ve değerler bütünü olarak tanımlandığına göre ve siyasal partiler ortak değerler etrafında örgütlendiğine göre benzer siyasal kültüre sahip olan bireylerin benzer partileri desteklemeleri kuvvetle muhtemeldir. Çünkü siyasal davranışların şekillenmesinde etkili olan faktörlerden biri de yaşanan yerdeki siyasal kültürdür. Bu nedenle, Yozgat ve Bayburt illerinde yaşayan seçmenlerin, siyasal parti tercihleri, bu bölgelerdeki siyasal kültür anlayışı konusunda ipuçları verebilir. Siyasal kültür, sadece bireylerin siyasal sistem karşısındaki pozisyonları olarak değil aynı zamanda bu pozisyonların siyasi sonuçları olarak kabul edildiğinde seçim sonuçları, siyasal kültürü açıklamada kullanılacak en önemli verilerden biridir. Bu çalışma, siyasal kültür-siyasal parti/siyasal taban yaklaşımından hareketle siyasal kültür analizi yapmaktadır.

2.1.Yozgat ve Bayburt İli Genel Seçim Sonuçları

Aşağıda Yozgat ve Bayburt illerinin 1991, 1995, 1999, 2002, 2007, 2011, 2015 (Haziran) ve 2015 (Kasım) yılları genel seçim sonuçları gösterilmiştir (URL1, URL2).

Tablo.1: Siyasal Partilerin Kısaltmaları

AK Parti: Adalet ve Kalkınma Partisi	FP: Fazilet Partisi
ANAP: Anavatan Partisi	HAS Parti: Halkın Sesi Partisi
BBP: Büyük Birlik Partisi	HDP: Halkların Demokratik Partisi
CHP: Cumhuriyet Halk Partisi	MHP: Milliyetçi Hareket Partisi
DP: Demokrat Parti	RP: Refah Partisi
DSP: Demokratik Sol Parti	SHP: Sosyaldemokrat Halkçı Parti
DYP: Doğru Yol Partisi	SP: Saadet Partisi

2002 Öncesi

	Yozgat			Bayburt		
	Parti	Oy Oranı	Mv	Parti	Oy Oranı	Mv
1	RP	%39,5	3	RP	%40,5	1
9	ANAP	%23	2	ANAP	%31,7	1
9	SHP	%17,1	-	DYP	%19,1	-
1	DYP	%15,1	-	SHP	%5	-
	DSP	%4,8	-	DSP	%3,3	-
	Diğer	%0,5	-	Diğer	%0,4	-
	Yozgat			Bayburt		
	Parti	Oy Oranı	Mv	Parti	Oy Oranı	Mv
1	RP	%36	3	RP	%38,5	1
9	ANAP	%22	2	ANAP	%28,2	1
9	MHP	%13,9	-	DYP	%14,5	-
5	DYP	%11	1	MHP	%11,8	-
	CHP	%10,2	-	CHP	%3,3	-
	Diğer	%6,9	-	Diğer	%3,7	-
	Yozgat			Bayburt		
	Parti	Oy Oranı	Mv	Parti	Oy Oranı	Mv
1	MHP	%38,9	3	FP	%26,6	1
9	FP	%21,1	2	MHP	%24,9	1
9	ANAP	%10,8	1	ANAP	%21,7	-
9	CHP	%8,9	-	DYP	%18,4	-
	DYP	%8,2	-	DSP	%2,2	-
	Diğer	%12,1	-	Diğer	%6,2	-

Kaynak:www.yzk.gov.tr

2002 seçimleri öncesi 1991, 1995 ve 1999 seçimlerine sıralı şekilde incelendiğinde ilk olarak 1991 seçimlerinde ilk beşte yer alan partilerin, her iki ilde de aynı olduğu dikkat çekmektedir.

Yozgat'ta, %39,5 ile birinci parti olan muhafazakâr kimliğe sahip RP, Bayburt'ta da birinci parti olmuş ve oy oranı olarak %40,5'e ulaşmıştır. İkinci sırada ise %23 oranında Yozgat'ta ve %31,7 oranında da Bayburt'ta oy alan, siyasi yelpazede merkez-sağda bulunan ANAP yer almaktadır. Üçüncü sırada ise bir değişiklik söz konusudur. Yozgat'ta sol siyasal çizgide yer alan SHP %17,1 ile önemli bir oy oranını yakalarken, Bayburt'ta üçüncü sırayı dönemin bir başka merkez sağ partisi DYP almıştır. Yozgat'ta SHP'nin bu oy oranını yakalamasının tesadüfi olmadığı, daha sonraki yıllarda bünyesine katıldığı CHP'nin yakaladığı oy oranlarına bakarak görmek mümkündür. 1995'ten 2015 (Kasım) seçimlerine uzanan siyasi yolculukta CHP bu ilde sırasıyla %10,2; %8,9; %12,1; %12,2; %10,9; %9 ve %7,3 oranında oy almıştır. Buradan çıkarılabilecek en önemli sonuç, Yozgat'ta CHP'nin oy oranının yaklaşık %10 civarında stabil bir noktaya ulaştığıdır. Ancak bunu sol çizginin oyu olarak yorumlamamak gerekir. Çünkü aynı dönemde solda yer alan DSP'de seçimlere katılmakta ve belli bir oy oranını yakalamaktadır. Örneğin 1995 seçimlerinde CHP'nin %10,2'si dışında DSP'de yaklaşık %3 oy almıştır. Aynı şekilde, CHP'nin %8,9 oy oranını yakaladığı 1999 seçimlerinde, DSP'nin Yozgat'taki oranı ise %5'tir. Haliyle Yozgat'ta önemli sayılabilecek oranda sol bir seçmen tabanı görmek mümkündür. Bu durum, Bayburt ili için geçerli değildir. İki il arasındaki en büyük fark budur. Tekrar 1991 seçimlerine dönüldüğünde, Bayburt ilinde üçüncü olan DYP'nin, Yozgat'ta dördüncü ve önemli oy oranına sahip olduğu dikkat çekmektedir. Özetle 1991 seçimlerinde iki seçim bölgesinin de benzer bir tablo ortaya koyduğu, Bayburt'ta az da olsa merkez-sağ partilerin; Yozgat'ta ise sol partilerin oy oranlarının diğerine nazaran daha fazla olduğu görülmektedir.

1995 seçimlerine bakıldığında, aynı 1991 seçimlerindeki gibi üçüncü ve dördüncü partilerin yerlerinin değişmesi dışında bir farklılık görülmemektedir. Her iki bölgede de dönemin milli görüş partisi olan RP birinci parti, hemen ardından ise merkez sağın güçlü temsilcilerinden olan ANAP ikinci partidir. Üçüncü partiler ise Yozgat'ta milliyetçi çizgide yer alan MHP, Bayburt'ta ise merkez-sağın bir başka temsilcisi DYP'dir. MHP, Bayburt'ta dördüncü parti olurken; Yozgat'taki dördüncü parti ise tam tersi DYP olmuştur. Son olarak CHP'nin kayda değer bir şekilde %10,2 oy oranını yakalaması Yozgat'ta sol çizginin varlığını devam ettirdiğinin göstergesidir. Bayburt'ta bu partinin oy oranı ise bugün dahi aynı seviyelerde olmakla beraber sadece %3,3'tür.

1999 seçimlerine bakıldığında, ilk dikkat çeken nokta birinci partilerin değişmiş olmasıdır. Seçimlerde, Yozgat'ta MHP'nin; Bayburt'ta ise RP'nin devamı niteliğindeki FP'nin birinci parti olduğu görülmektedir. Ancak, ülke genelindeki sonuçlara uygun olarak her iki bölgede de, MHP oylarını önemli ölçüde artırmıştır. Tablodan çıkarılabilecek bir diğer sonuç ise RP'nin kapatılması sonrası bir kısım muhafazakâr seçmenin yeni adresinin, MHP olduğudur. Çünkü her iki bölgede de yaklaşık %38-40'larda olan muhafazakâr oylarının, RP'nin devamı niteliğindeki FP'ne aynı oranda yansımadağı görülmektedir. Yozgat'ta bu siyasi partinin kaybı yaklaşık %15; Bayburt'ta ise yaklaşık %12'dir. MHP'nin bir önceki seçime göre oy oranları ise Yozgat'ta yaklaşık %26, Bayburt'ta ise yaklaşık %14 artmıştır. 1999 seçimlerinin üçüncü partileri her iki bölge için de ANAP olurken; dördüncü partiler de yine aynı şekilde DYP olmuştur. Ancak her iki parti için de geçerli olan bir durum söz konusudur. Her iki partinin (ANAP- DYP) de oy oranı, Bayburt'ta daha yüksektir.

1991-2002 arası yapılan genel seçimlere bir bütün olarak bakıldığında, 1999 seçimlerinde Yozgat hariç her iki bölgede de birinci parti muhafazakâr-sağı temsil eden partiler olmuştur. Bu önemli bir veri olarak tablolarda ön plana çıkmaktadır. İkincisi, dönemin merkez-sağ partilerinin her iki bölgede de varlığı dikkat çekmektedir. ANAP ve DYP gibi iki partinin siyasi tabanı Bayburt'ta biraz daha fazla olmakla beraber, milliyetçi çizgide yer alan MHP'nin de Yozgat ilinde önemli bir güce sahip olduğu görülmektedir. Öyle ki bu parti 1999 seçimlerinden birinci çıkmayı başarmıştır. Özetle bu dönemler bir bütün olarak değerlendirildiğinde, muhafazakâr-sağ seçmen taban konusunda benzer siyasi kültüre sahip iki bölgenin, daha sonraki siyasal görünümü milliyetçi ve merkez-sağ çizgi arasında gidip gelmektedir. 1991-2002 arası seçim sonuçları, Yozgat'ı, bunlardan ilkinde daha yakın gösterirken; Bayburt seçmeninin ise merkez-sağ tercihini daha fazla yansıtmaktadır. Tablolardan çıkarılabilecek en önemli fark ise, yukarıda da belirtildiği gibi sol çizgide yer alan parti veya partilerin her seçimde %10'un üzerinde oy aldığı 1991'de ise %21 (SHP+DSP) oy oranını yakaladığı Yozgat'taki sol çizginin dikkat çeken varlığı ve bunun Bayburt ilinde görülmemesidir. Bayburt'ta bu çizginin oy oranı %5'lerin altında seyretmektedir. Yozgat'ta MHP ve CHP'nin varlığı, her iki partinin

de, ideolojik yönleri güçlü olduğundan, bu ilde ideolojilerin siyasal önemini göstermektedir. Ancak buradaki değerlendirme, farklı ideolojilere sahip olan diğer partilere kıyasla, daha sağ ve daha solda yer alan iki partinin bu konumlarına uygun şekilde yapılmaktadır. Yani uçta olan partinin ideolojisi de pozisyonuna göre güçlü olmaktadır.

2002 ve 2007 Genel Seçimleri

	Yozgat			Bayburt		
	Parti	Oy Oranı	Mv	Parti	Oy Oranı	Mv
2002	AK Parti	%51,1	5	BĞMSZ	%27,7	1
	MHP	%12,9	-	AK Parti	%26,7	1
	CHP	%12,1	1	DYP	%14,6	-
	DYP	%6,6	-	MHP	%12,2	-
	ANAP	%6,3	-	SP	%10,6	-
	Diğer	%11	-	Diğer	%8,2	-
	2007	AK Parti	%62,4	5	AK Parti	%60,8
MHP		%17,8	1	MHP	%19,3	-
CHP		%12,2	-	SP	%8,6	-
DP		%2,4	-	DP	%5,9	-
SP		%1,8	-	CHP	%2,9	-
Diğer		%3,4	-	Diğer	%2,5	-

Kaynak:www.ysk.gov.tr

2002 seçimleri Türkiye'nin siyasal hayatında önemli dönüm noktalarından biridir. 2001 ekonomik krizi sonrası Türkiye'de toplumsal değişimin yanı sıra siyasal açıdan da bir değişim yaşanmıştır. 1999 genel seçimlerinde meclise giren DSP, MHP, FP, ANAP ve DYP, 2002 genel seçimlerinde baraj altında kalmış ve sadece yeni kurulan AK Parti ile CHP meclise girmiştir. Siyasal açıdan meclis aritmetiğine yansıyan bu radikal değişim sonraki yıllarda da küçük farklılıklarla birlikte kendisini göstermiştir.

2002 seçimlerine bakıldığında Yozgat'ta, birinci parti AK Parti olurken; Bayburt'ta daha önce ANAP milletvekilliği yapmış olan ve bu seçimlere bağımsız olarak giren Ülkü Gökalp Güney ilk sırada seçimi kazanmıştır. Bağımsız adayın hemen ardından AK Parti ikinci sırada yerini almıştır. Yozgat'ta ikinci olan parti ise 1999 seçimlerinde birinci olan MHP olmuştur. CHP Yozgat'ta üçüncü parti olmayı başarırken, Bayburt'taki üçüncü parti ise DYP'dir. Tabloya detaylı ve bir bütün olarak bakıldığında merkez-sağın temsilcileri DYP ve ANAP'ın güç kaybettiği görülmektedir. Bu durum, Türkiye'de iki partinin de baraj altında kaldığı siyasi konjonktürle paralellik içermektedir. Ancak Bayburt'ta daha önce ANAP'ta milletvekilliği görevinde bulunmuş birinin, bağımsız olarak ilk sıradan meclise girdiği tekrardan hatırlatılmalıdır. Yine bu ilde DYP'nin %14,6 ile önemli oranda destek aldığı görülmektedir. Yozgat'ta büyük oranda AK Parti çatısında buluşmuş muhafazakâr-sağ seçmenin Bayburt'ta henüz bunu başaramadığı bu seçimlerde ortaya çıkan en önemli farktır. AK Parti dışında SP'sinin aldığı oy oranı (%16,6) bunun ispatlarından biridir. Daha önceki yıllardaki merkez-sağın Bayburt'ta, MHP ve CHP'nin de Yozgat'ta daha güçlü olduğu varsayımı bu seçimlerde de görülmektedir.

2007 genel seçimlerine bakıldığında Yozgat'ta bir önceki seçimdeki tablonun değişmediği dikkat çekmektedir. AK Parti'nin ve MHP'nin oylarını artırdığı ve CHP'nin var olan oyunu muhafaza ettiği görülmektedir. 2002 yılında azda olsa var olan DYP ve ANAP seçmenin iki partinin

birleşmesinden oluşan DP'yi tercih etmediği, bunun yerine büyük olasılıkla AK Parti'ye kaydığı söylenebilir. Bayburt'ta ise bir önceki seçimde dağınık durumda olan -bağımsız adaydan dolayı- seçmen tercihlerinin daha yerleşik bir hal aldığı görülmektedir. İlde güçlü olan merkez-sağın AK Parti çatısında birleştiği, azda olsa milli görüş çizgisini devam ettiren seçmen eğilimin küçük oranda da olsa yine AK Parti'ye kaydığı tablodan çıkarılabilecek en önemli sonuçlardır. AK Parti'nin güçlenerek çıktığı bu seçimlerde, merkez- sağın güç kaybetmesiyle (DP %5,9) MHP, Bayburt'ta ikinci parti konumuna yükselmiştir. CHP'nin ise var olan %2-4 arası stabil çizgisinde bir değişim olmamıştır.

2011 ve 2015 (Haziran-Kasım) Genel Seçimleri

	Yozgat			Bayburt		
	Parti	Oy Oranı	Mv	Parti	Oy Oranı	Mv
2011	AK Parti	%66,6	3	AK Parti	%63,5	1
	MHP	%18,3	1	MHP	%24,2	-
	CHP	%10,9	-	SP	%4,9	-
	BBP	%1,1	-	CHP	%3,7	-
	SP	%1	-	HAS	%1,3	-
	Diğer	%2,1	-	Diğer	%2,4	-
	2015	Yozgat			Bayburt	
Parti		Oy Oranı	Mv	Parti	Oy Oranı	Mv
AK Parti		%58,3	3	AK Parti	%60,2	1
MHP		%27,9	1	MHP	%32	1
CHP		%9	-	SP	%2,8	-
SP		%2,5	-	CHP	%2,4	-
HDP		%0,9	-	HDP	%1	-
Diğer	%1,4	-	Diğer	%1,6	-	
2015	Yozgat			Bayburt		
	Parti	Oy Oranı	Mv	Parti	Oy Oranı	Mv
	AK Parti	%64,8	4	AK Parti	%73,3	2
	MHP	%12,5	-	MHP	%21	-
	BĞMSZ	%11,7	-	CHP	%2	-
	CHP	%7,3	-	SP	%1,4	-
	BBP	%0,5	-	HDP	%0,5	-
Diğer	%3,2	-	Diğer	%1,8	-	

Kaynak:www.ysk.gov.tr

2011 genel seçimlerine bakıldığında her iki ildeki sıralamanın da bir önceki seçimlerle benzer olduğu dikkat çekmektedir. Seçmen, Yozgat'ta ilk üç sırayı, AK Parti, MHP ve CHP'ye verirken, Bayburt'ta da sıralama yine 2007'de olduğu gibi AK Parti, MHP ve SP şeklinde tezahür etmiştir. Bir önceki seçimlere göre her iki ilde de AK Parti ve MHP seçimlerden güçlenerek çıkmıştır. Yozgat'ta CHP %10 bandının üzerinde varlığını korurken, Bayburt'ta SP, bir önceki seçimlere göre yarı yarıya güç kaybetmiştir.

2015 (Haziran) genel seçimleri, 2002 yılından itibaren aralıksız iktidarda olan AK Parti'nin, seçimden birinci çıkmasına rağmen tek başına iktidar gücünü kaybetmesiyle sonuçlanmıştır. AK Parti'nin ülke genelindeki oy düşüşü, Yozgat ve Bayburt illerinde de görülmektedir. Bir önceki seçimlere göre partinin bu illerdeki oy kaybı sırasıyla %8,3 ve %3,3 olmuştur. Yine her iki ilde de MHP'nin büyük yükselişi dikkat çekmektedir. Yozgat'ta CHP seçmen tabanını önemli ölçüde muhafaza ederken; Bayburt'ta SP'nin düşüşü devam etmektedir. Bu iki ilde de MHP'nin yükselişi

siyasal açıdan açıklamaya muhtaç bir konudur. Tablodan çıkarılabilecek olan en önemli sonuç AK Parti ve MHP tabanının birbirine geçişken bir durum arz ettiğidir. Bu söylemi destekleyecek olan en önemli veri ise 1 Kasım seçimlerinde eski oy seviyesine dönen MHP ve yeniden seçmenden destek alarak bu seçimlerden güçlü bir şekilde çıkan AK Parti'nin durumudur. 2015 (Haziran) seçimlerinde AK Parti'yi tercih etmeyen seçmenin ve diğer küçük parti seçmenlerinin MHP çatısında bulunduğu dikkat çekerken, 1 Kasım seçimlerinde, ilgili süreçte hükümetin kurulamadığı ve siyasal iktidar boşluğunun olduğu bir dönem sonrasında seçmenin yeniden ve daha büyük oranda AK Parti'den yana tercihte bulunduğu görülmektedir. Siyasal kültür açısından bir başka veri olan, siyasal istikrar ve güven anlayışının her iki ilde de ne kadar geçerli olduğu buradan çıkarılabilecek bir sonuçtur. 1 Kasım seçimlerinde AK Parti, Bayburt ilinde tarihinin en yüksek oyunu alırken, Yozgat'ta ise yine benzer şekilde %60'ların üzerine çıkarak 2007 ve 2011 genel seçimlerindeki sonuçlara yakın bir sonuç elde etmiştir. 2007 ve sonrası Yozgat'ta 2015-(Haziran) seçimleri hariç AK Parti diğer üç seçimde de (2007-2011-2015(Kasım)) %60'ın üzerinde oy alırken; Bayburt'ta ise 2015 (Haziran) dahil bu seçimlerin tamamında %60'ın üzerinde destek almıştır.

Genel seçim sonuçlarından çıkarılabilecek bir diğer sonuç ise bağımsız adayların her iki ilde de önemli güç potansiyeli taşıdıklarıdır. 2002 seçimlerinde Bayburt örneğinde olduğu gibi 2015 (Kasım) seçimlerinde de Yozgat'ta bağımsız aday, önemli sayılabilecek oranda %12 civarında bir oy toplamayı başarmıştır. Bu oy, Yozgat'ta 2002 den beri üçüncü sırada yer alan CHP'yi bir sıra düşürmesi bakımından kayda değerdir.

3.SONUÇ

Bir siyasal topluluğun (grup, ulus vb) siyasal düşünüş ve davranışlarını, siyasal sistem, yapı ve kurumlarını, en geniş ifadesiyle “siyasetini” belirleyen gelenek, düşünce, eğilim, duygu ve değerler toplamı siyasal kültür olarak tanımlanmaktadır (Parla, 2008: 10). Siyasal kültür, bir bölgede yaşayan insanların siyasal alana yönelik değerler toplamıdır. Bu toplam, ortak kanaatler bütünüdür. Yaşanılan bölgede siyasete, siyasi kurumlara, siyasi değerlere, siyasetçilere yönelik bakış açısı siyasal kültürün konusudur. Siyasete ilgi ve siyasetle ilgili bilgi edinme, siyasi dil ve üslup, siyasal katılma, siyasal iletişim, siyasal toplumsallaşma vb. bütün bunlar siyasal kültürü yakından ilgilendiren hususlardır. Bunlara ilaveten siyasal düşüncenin oluşması, bu düşüncenin tartışılması veya savunulması ve nihai olarak bu düşüncenin temsili noktasında oy tercihinin buna göre belirlenmesi yine siyasal kültür açısından değerlendirilmelidir. Örneğin bir bölgede “demokratik-katılımcı bir siyasal kültür mü var yoksa tabi-bağımlı bir siyasal kültür mü?”. Bir bölgede yaşayan kişilerin siyasal veya ideolojik düşünceleri “liberal mi, muhafazakar mı, milliyetçi mi, sosyal demokrat mı?”. Bu sorulara, siyasal kültür çalışmaları ile cevap verilmektedir. Literatürde yer alan birçok çalışma, birinci soruyu ilgilendiren daha çok kültürün sosyolojik boyutunu ele alırken; bu çalışma ikinci soruyu merkeze alan bir anlayışla yani siyasal boyutu öne çıkaran bir yaklaşımla hareket etmiştir. Dolayısıyla bir bölgede yaşayan kişilerin siyasal eğilimlerinin, hangi siyasal görüş veya ideolojik temelde bir siyasal kültür inşa ettiği çalışmanın konusudur. İnşa edilen siyasal kültürü değerlendirmek için de seçim sonuçları irdelenmiştir. Çünkü seçim, siyasal partilerin rekabetini konu edinmekte ve siyasal partiler farklı siyasal görüş ve ideolojiye göre örgütlenmektedir. Bu partiler, gerek parti tüzük ve programlarında gerekse uyguladıkları politika ve söylemlerde sahip oldukları siyasal düşünce ve ideolojiye yer vermekte zaman zaman toplumsal tabanlarını bu çizgide tanımlamaktadır. Örneğin Türk siyasetinde AK Parti'nin muhafazakar-demokrat, CHP'nin sosyal-demokrat, MHP'nin milliyetçi veya milliyetçi-muhafazakar bir anlayışla siyaset yaptığı bilinmektedir. Farklı partileri de benzer şekilde kategorize etmek mümkündür. Bu durum, aynı zamanda şunu göstermektedir ki -seçmen tercihlerini etkileyen farklı değişkenler saklı kalmak kaydıyla- kendisini bu şekilde tanımlayan kişiler bu partilere oy vermektedir. Dolayısıyla seçim sonuçları, bu tanımlamaların bir yansıması olarak kabul edildiğinde, sonuçlar üzerinden bir değerlendirme aynı zamanda oy veren kişilerin sadece siyasal eğilimlerini değil aynı zamanda sahip oldukları siyasal kültürü ve değerleri de göstermesi açısından oldukça önemlidir. Çalışma bu bakış açısı üzerinden hareket etmiş ve Yozgat ile Bayburt illerini genel seçim sonuçları üzerinden karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırma üzerinden iki ilin siyasal kültürünün benzer olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç, giriş başlığında yer verilen araştırmanın hipotezini doğrular

niteliktedir. Sonuç olarak seçim sonuçlarına detaylı bakıldığında;

Benzerlikler

- Her iki ilde de muhafazakâr-sağ seçmen en güçlü tabana sahiptir.
- Her iki ilde de milliyetçi seçmen önemli güce sahiptir.
- Her iki ilde de bağımsız adaylara destek verilme olasılığı yüksektir.
- Her iki ilde de -1999 ve 2002 seçimleri hariç- ilk iki sırayı aynı partiler almıştır. 1999 seçimlerinde ise Yozgat'ta birinci parti olan MHP; Bayburt'ta ikinci parti; ikinci olan FP ise Bayburt'ta birinci parti olmuştur. 2002 seçimlerinde ise Bayburt ilindeki bağımsız adayın birinci olması tabloyu değiştirmiştir.
- 2002 öncesi muhafazakârlardan sonra, Yozgat ilinde milliyetçi taban Bayburt'a göre daha fazla iken; merkez-sağ taban ise Bayburt'ta Yozgat'a göre daha fazladır. Ancak her iki ilde de bu iki taban önemli potansiyel taşıması açısından benzerlik göstermektedir.
- 2002 sonrası her iki ilde de AK Parti'ye alternatif tek parti MHP'dir. Bunun en güzel ispatı 2015 (Haziran) seçimlerinde MHP'nin her iki ildeki yükselişidir.
- Her iki ilde de, HDP ve öncesinde kurulan partiler kayda değer destek görmemektedir.
- Her iki ilde de “diğer” partilere oy veren seçmen oranı düşüktür. Bu oranın en fazla olduğu seçim her iki il için de 2002 seçimleridir (%11-%8,2)
- 2015 Haziran ve 2015 Kasım seçimlerindeki seçmen kayganlığı her iki ilde de benzerlik göstermektedir.

Farklar

- Yozgat ilinde yaklaşık %10-15 arasında gücünü dünden bugüne muhafaza eden CHP'nin Bayburt'taki temsil oranı %2-3'lerde stabil seyretmektedir.

Bu sonuçlara detaylı bakıldığında araştırmanın sorusu olan “siyasal kültürün bir sonucu olan seçim sonuçları üzerinden siyasal kültür analizi yapılabilir mi? sorusuna evet şeklinde cevap verilebilir. Ayrıca araştırmanın hipotezine (“iki ilin siyasal kültürü muhafazakar-milliyetçi temelde benzerdir”) ek olarak siyasal kültür ile ilgili farklı veriler de elde edilmiştir. Örneğin bağımsız bir adayın bu iki ilde de seçilme olasılığının güçlü olduğu bu veriler arasındadır. Yine dönemlere göre seçmen eğilimlerinde radikal değişimlerin olmaması, güçlü olan iki (AK Parti-MHP) partinin zaman zaman sıralamasının değişmesi, kazanma potansiyeli zayıf olan “diğer” partilerin fazlaca tercih edilmemesi bu veriler arasındadır. Seçim sonuçlarına bakıldığında farklı coğrafi bölgelerde bulunan Yozgat ve Bayburt illerinin seçmen tercihlerinin benzer olduğu söylenebilir. Bu sonuçlar, illerdeki siyasal kültürün biçimlenmesinde bir sebep olacağı gibi benzer siyasal kültürün bir sonucu da olabilir. Bu çalışma ikinci olasılık üzerinden hareket ettiği için benzer siyasal kültür varsayımını, bu sonuçlar üzerinden kabul etmek ve ön plana çıkarmak gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- ALMOND G. ve VERBA S. (1963). The Civic Culture: Political Attitudes and Democracy in Five Nations, Princeton University Press
- BERGER A.A. (1989). Political Culture And Public Opinion, New Jersey: Transaction Publishers
- ÇALIŞKAN K. (2016). Siyasal Kültür:Yeni Yaklaşımlara Genel Bir Bakış, Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi, 4(2)
- AM E. (2011). Siyaset Bilimine Giriş, 10.Baskı, İstanbul: Der Yayınları
- DURSUNOĞLU İ. (2018). Siyasal Davranış, Ankara: İmaj Yayınevi
- ERZEN. Ü.M. ve YALIN B.E.(2011). Siyasal Kültürün Temel Paradigmaları Üzerine: Kültürden, Siyasal Toplumsallaşma, Örgütlenme Ve Katılma Süreçlerine Yansıyanlar, İstanbul Üniversitesi

İletişim Fakültesi Dergisi, 0(41), 49-61

GÖKBEL V. ve SEGGIE F.N.(2014). Siyasal Kültür, Üniversite ve Özgürlük, İnsan&Toplum, 4(8)

HEYWOOD A. (2014). Siyaset, Ankara: Liberte

ÖZER İ. (1996). Siyasal Kültür, Demokrasi ve Demokratik Değerler, Hacettepe Üniversitesi İİBF Dergisi, 14(1), 71-98

ÖZTEKİN A. (2007). Siyaset Bilimine Giriş, Ankara: Siyasal Kitabevi

PARLA T. (2008). Türkiye’de Siyasal Kültürün Resmi Kaynakları: Atatürk’ün Nutku C:1, İstanbul: Deniz Yayınları

SİTEMBÖLÜKBAŞI Ş. (1997). Siyasal Kültürün Kavramsallaştırılmasında Bazı Güçlükler, SDÜ İİBF Dergisi, 2, 249-266

TURAN İ. (2007).Türkiye’de Siyasal Kültürün Oluşumu, Türkiye’de Siyasal Değişim ve Modernleşme. (ed:Ersin Kalaycıoğlu & A.Yaşar Sarıbay), İstanbul: Alfa Akademi Basım.

URL1:www.ysk.gov.tr (Erişim Tarihi: 01.04.2018)

URL2:<https://secim.haberler.com> (28.03.2018)